

MATRİSLER TEORİSİ FİNAL SINAVI SORULARI

1. Üç tane elemanter matris yazınız, terslerini bulunuz.

$$x + 2y - z = 4$$

$$-2x + 3y - z = 1$$

$$-2x - y + z = -3$$

linear denklem sisteminin çözümünü LU ayrışımı yardımıyla yapınız. (Diğer yöntemlerle çözüm kabul edilmeyecektir.)

3. $A = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 2 & 1 & 3 \\ -1 & 3 & 4 \end{bmatrix}$ matrisinin tersini bulunuz.

4. $A = \begin{bmatrix} 3 & 1 & -1 \\ 2 & 2 & -1 \\ 2 & 2 & 0 \end{bmatrix}$ matrisinin karakteristik değerlerini ve karakteristik vektörlerini bulunuz.

$$-2x + y + z = 5$$

$$x - 2y + z = -2$$

$$x + y - 2z = -3$$

linear denklem sistemini ilaveli asli determinantlar yardımıyla çözünüz. (Diğer yöntem çözümleri kabul edilmeyecektir.)

Matrisler Teo Final Sınavı Cevap Anahtarı

1) Eleментар matris, birim matrise sadece bir tane eleментар işlem uygulaması ile elde edilen matrise denir. Örneğin

$$I_2 = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{matrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \end{matrix} \quad E = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \quad \varepsilon_1: \alpha_1 \rightarrow \alpha_1 + \alpha_2$$

Tersi için $\varepsilon_1^{-1}: \alpha_1 \rightarrow \alpha_1 - \alpha_2$ olur.

$$E^{-1} = \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \text{ bulunur.}$$

$$2) \quad A = \begin{bmatrix} \overset{\beta_1}{1} & \overset{\beta_2}{2} & \overset{\beta_3}{-1} \\ -2 & 3 & -1 \\ -2 & -1 & 1 \end{bmatrix} \begin{matrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \\ \alpha_3 \end{matrix}$$

$$\begin{aligned} \varepsilon_1: \alpha_2 &\rightarrow \alpha_2 + 2\alpha_1 \\ \alpha_3 &\rightarrow \alpha_3 + 2\alpha_1 \\ \varepsilon_2: \alpha_3 &\rightarrow \alpha_3 - \frac{3}{7}\alpha_2 \end{aligned}$$

$$A \xrightarrow{\varepsilon_1} \begin{bmatrix} 1 & 2 & -1 \\ 0 & 7 & -3 \\ 0 & 3 & -1 \end{bmatrix} \xrightarrow{\varepsilon_2} \begin{bmatrix} 1 & 2 & -1 \\ 0 & 7 & -3 \\ 0 & 0 & 2/7 \end{bmatrix} = U \quad \begin{aligned} \varepsilon_3: \beta_2 &\rightarrow \beta_2 - 2\beta_1 \\ \beta_3 &\rightarrow \beta_3 + \beta_1 \\ \varepsilon_4: \beta_2 &\rightarrow \frac{1}{7}\beta_2 \end{aligned}$$

$$A \xrightarrow{\varepsilon_3} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -2 & 7 & -3 \\ -2 & 3 & -1 \end{bmatrix} \xrightarrow{\varepsilon_4} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -2 & 1 & -3 \\ -2 & 3/7 & -1 \end{bmatrix} \xrightarrow{\varepsilon_5} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -2 & 1 & 0 \\ -2 & 3/7 & 2/7 \end{bmatrix}$$

$$\xrightarrow{\varepsilon_6} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -2 & 1 & 0 \\ -2 & 3/7 & 1 \end{bmatrix} = L \quad \frac{3}{7} \cdot 7 = 3$$

$A = L \cdot U$ yazılır.

$AX=B$ denkleminde $A=LU$ yazılırsa

$(LU)X=B \Rightarrow L(UX)=B$ $UX=Z$ dersek

$LZ=B$ olur.

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -2 & 1 & 0 \\ -2 & 3/7 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} z_1 \\ z_2 \\ z_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 4 \\ 1 \\ -3 \end{bmatrix}$$

$z_1=4$
 $-2z_1+z_2=1 \Rightarrow z_2=9$
 $-2z_1+\frac{3}{7}z_2+z_3=-3$

$-8 + \frac{3 \cdot 9}{7} + z_3 = -3 \Rightarrow z_3 = -\frac{8}{7}$

$UX=Z$ kullanılırsa

$$\begin{bmatrix} 1 & 2 & -1 \\ 0 & 7 & -3 \\ 0 & 0 & 2/7 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x \\ y \\ z \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 4 \\ 9 \\ 8/7 \end{bmatrix}$$

$x=2$
 $y=3$
 $z=4$

} Kontrol edilen soru

$x+2y-z=4$
 $7y-3z=9$
 $\frac{2}{7}z = \frac{8}{7}$

3-) $[A: I_3] = \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 2 & 1 & 3 & 0 & 1 & 0 \\ -1 & 3 & 4 & 0 & 0 & 1 \end{array} \right] \begin{array}{l} \sim \alpha_1 \\ \sim \alpha_2 \\ \sim \alpha_3 \end{array}$

$\sim \xi_1 \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & -1 & 3 & -2 & 1 & 0 \\ 0 & 4 & 4 & 1 & 0 & 1 \end{array} \right] \sim \xi_2 \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 1 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & -3 & 2 & -1 & 0 \\ 0 & 4 & 4 & 1 & 0 & 1 \end{array} \right]$

$\sim \xi_3 \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 3 & -1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & -3 & 2 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 16 & -7 & 4 & 1 \end{array} \right] \sim \xi_4 \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 3 & -1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & -3 & 2 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & -7/16 & 4/16 & 1/16 \end{array} \right]$

$\sim \xi_5 \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & 5/16 & 1/4 & -3/16 \\ 0 & 1 & 0 & 11/16 & -1/4 & 3/16 \\ 0 & 0 & 1 & -7/16 & 1/4 & 1/16 \end{array} \right] = [I_3: A^{-1}]$

(Kontrol edilen soru)

$$4) A = \begin{bmatrix} 3 & 1 & -1 \\ 2 & 2 & -1 \\ 2 & 2 & 0 \end{bmatrix}$$

Karakteristik değerlerini bulalım.

$$P_A(\lambda) = 0 \quad \det(\lambda I_3 - A) = 0$$

$$\begin{vmatrix} \lambda & 0 & 0 \\ 0 & \lambda & 0 \\ 0 & 0 & \lambda \end{vmatrix} - \begin{vmatrix} 3 & 1 & -1 \\ 2 & 2 & -1 \\ 2 & 2 & 0 \end{vmatrix} = 0$$

$$\begin{vmatrix} \lambda - 3 & -1 & 1 \\ -2 & \lambda - 2 & 1 \\ -2 & -2 & \lambda \end{vmatrix} = \lambda^3 - 5\lambda^2 + 8\lambda - 4 = (\lambda - 1)(\lambda - 2)^2 = 0$$

$$\lambda_1 = 1, \quad \lambda_2 = 2, \quad \lambda_3 = 2$$

Karakteristik vektörleri bulalım.

$$\lambda_1 = 1 \text{ için } A(\alpha) = \lambda_1 \alpha$$

$$\begin{bmatrix} 3 & 1 & -1 \\ 2 & 2 & -1 \\ 2 & 2 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \\ \alpha_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \\ \alpha_3 \end{bmatrix}$$

$$3\alpha_1 + \alpha_2 - \alpha_3 = \alpha_1$$

$$2\alpha_1 + 2\alpha_2 - \alpha_3 = \alpha_2$$

$$2\alpha_1 + 2\alpha_2 = \alpha_3$$

$$2\alpha_1 + \alpha_2 - \alpha_3 = 0$$

$$- / 2\alpha_1 + \alpha_2 - \alpha_3 = 0$$

$$2\alpha_1 + 2\alpha_2 - \alpha_3 = 0$$

$$\alpha_2 = 0 \quad 2\alpha_1 = \alpha_3$$

$$\alpha = \begin{bmatrix} t \\ 0 \\ 2t \end{bmatrix} = t \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \\ 2 \end{bmatrix}$$

$$\lambda_1 = 1 \text{ için } \alpha_1 = \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \\ 2 \end{bmatrix} \text{ ve } \alpha_2 = \begin{bmatrix} 1/2 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix} \text{ alınabilir.}$$

$$\lambda_3 = 2 \text{ için } A(\alpha) = \lambda_3 \alpha$$

$$\begin{bmatrix} 3 & 1 & -1 \\ 2 & 2 & -1 \\ 2 & 2 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \\ \alpha_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2\alpha_1 \\ 2\alpha_2 \\ 2\alpha_3 \end{bmatrix}$$

$$3\alpha_1 + \alpha_2 - \alpha_3 = 2\alpha_1 \Rightarrow \alpha_1 + \alpha_2 - \alpha_3 = 0$$

$$2\alpha_1 + 2\alpha_2 - \alpha_3 = 2\alpha_2 \Rightarrow 2\alpha_1 - \alpha_3 = 0$$

$$2\alpha_1 + 2\alpha_2 = 2\alpha_3 \Rightarrow 2\alpha_1 + 2\alpha_2 - 2\alpha_3 = 0$$

$$2\alpha_1 = \alpha_3 \quad \alpha_1 + \alpha_2 = \alpha_3$$

$$\alpha_1 = t, \quad \alpha_3 = 2t, \quad \alpha_2 = t$$

$$\alpha = t \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 2 \end{bmatrix}$$

Karakteristik vektörleri olur.

$$5) A = \begin{bmatrix} -2 & 1 & 1 \\ 1 & -2 & 1 \\ 1 & 1 & -2 \end{bmatrix}$$

Rankını bulalım.

$$\begin{matrix} \varepsilon_1 \\ \sim \end{matrix} \begin{bmatrix} 1 & -2 & 1 \\ -2 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & -2 \end{bmatrix} \xrightarrow{\varepsilon_2} \begin{bmatrix} 1 & -2 & 1 \\ 0 & -3 & 3 \\ 0 & 3 & -3 \end{bmatrix} \xrightarrow{\varepsilon_3} \begin{bmatrix} 1 & -2 & 1 \\ 0 & 1 & -1 \\ 0 & 1 & -1 \end{bmatrix} \xrightarrow{\varepsilon_4} \begin{bmatrix} 1 & -2 & 1 \\ 0 & 1 & -1 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

$$\text{rank } A = 2$$

Asli det 2x2 tipinde determinanti sıfırdan farklı olan matrisler

$$\delta_2 = \begin{vmatrix} -2 & 1 \\ 1 & -2 \end{vmatrix} = 3 \neq 0$$

İlaveli aslı determinanti $\delta_{2+1} = \begin{vmatrix} -2 & 1 & 5 \\ 1 & -2 & -2 \\ 1 & 1 & -3 \end{vmatrix} = 0$ olup

$3-2=1$ parametreye bağlı sonsuz çözüme vardır.

$$-2x + y + z = 5, \quad z = t \text{ için}$$

$$x - 2y + z = -2$$

Burada katsayıları δ_2 den sistem cramerdir.

$$-2x + y = 5 - t \quad \text{Cramer sistemi}$$

$$x - 2y = -2 - t$$

$$x = \frac{\begin{vmatrix} 5-t & 1 \\ -2-t & -2 \end{vmatrix}}{\delta_2} = \frac{3t-8}{3}$$

$$y = \frac{\begin{vmatrix} -2 & 5-t \\ 1 & -2-t \end{vmatrix}}{3} = \frac{3t-1}{3}$$

$$z = t$$

Sistemin çözümleri.